

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.
Szerkesztői szállás:
belső-szénutca 131. szám.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr., s minden hirdetés után 30 kr. helyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasensteint és Voglmanné (Wollzeile 9. sz.).
Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königsasse Nr. 60.)
Nyitltéri cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.

Megjel: e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton reggel.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY”

Julius—decemberi folyamára.

Egy évre . . . 12 forint o. ért.
Félévre . . . 6 „ „ „ „
Évnegyedre . . . 3 „ „ „ „
Egy hóra . . . 1 „ „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Kolozsvár, sept. 4. 1868.

Van az európai diplomatiának egy olyan löporos hordója, melyet éjjel-nappal kiváló gonddal őriz, miután a nagybatalmak egyike minden áron szerelné föllobbantatni.

Orosz- és Poroszország a jelzett gyűtőmeget kertiügetik, s ez erős kötésű legények tehetik is azt kockázattal nélkül, mert a robbanás lehet csak annyira rázna meg idegeiket, mennyire egy felvidító emotiora szükséges.

Azonban a kanócz-hordozót roszul választották meg, szegénykének — eltekintve a szétrepülő forgácsoktól — a nagy dördület is megáthat, megkaphatja a rémület-lázat, mely néhány nap alatt, legkisebb sérülés nélkül is felemészti a test élet-erejét.

A gyakorlott vén diplomaták úgy járnak-kelnek a „keleti kérdés” körül, mintha tojástanózt lejtene. Hanem a legujabb idők óta a diplomaták körébe lépett egy vásott gyerek, ki mivel egy tizenhatodréti állam élén áll, hetvenkedésben gyakorolja magát, s némileg a „vér és vas” emberét próbálja utánoztatni.

Hja! a hatalom polca szédít, aminthogy Bratiano csakugyan szédeleg is, úgy tesz mint a félig bekapott cséplő, ki pipázva jár a szalma kazalok közt.

De lát mi szükség is lehet óvatosságra? Kell-e egy tegnap megszületett államnak diesteljes szerep, mint orosz-porosz macskaköröm lehetni, hisz a kikaparandó gészényekből juthat egy-kettő a moldvaoláhoknak is.

Továbbá, vajjon van-e okok valakitől, valamitől tartani? Hisz most alakul a nyolcadik oláh gyalogezred, s lesz hozzá vagy 30 dorobancz (Landweh) zászlóalj; a poroszok is ajándékoztak 50,000 gyűtőfegyvert, ágyú is lesz vagy 100 ig való, s e hatalom szemléletére nem csoda ha valaki nagy dolgokra vállalkozik, — ha Bukarestben legközelebb is a felett conferáltak, a „Wanderer” szerint, az ott mulató erdélyi románjainak képviselői és szerkesztőkkel, mennyit faljanak fel a magyar-osztrák monarchiából.

Ezek a tanakodó országalapítók kifeledik számitásaikból azt, hogy a magyar faj, s így a széke is, szerfelett csontos, nem lehet belőle nagyokat falni már csak azért sem, mert oly átkozott hüszéggel ragaszkodik hazája földéhez, hogy abból még szép kérésre sem adna másnak egy talpalatnyit.

Azonban Bratiano és társai sokkal hüszkébbek, mintsem kérésre adják magukat; ők a három világrészt hódoltató űs Róma erőit érzik karjaikban s így követelni fognak, és ha majd rendbe állott a felpuskázott moldvaoláh hadsereg és előre indul, akkor szétmálk ez a mi kicsiny Magyarországnak, mert hát ezredév viharát valahogy kiállotta, de e tenger idő alatt ekkora hatalommal még soha sem volt dolga.

Vajjon jól számított-e a diplomataüldő? Meggondolta-e azt, hogy az eszközöket lehet használni, de az előtt el lehet, azután pedig el szokás dobni? Nem lazulhat-e meg az orosz-porosz jóegyetértés, kivált ha a junkerek is belátnak az utósó órában, hogy az orosz terjeszkedés egy idő multával közvetlenül a megnagyobbított Poroszországra sulyosodnék; mert hát az orosz coloss karjainak egyaránt kell kinyulnia az aranyzavár s a sund kulcsai után, s a keleti tenger partjain épp Poroszország állana útjában. Azután hátha megújulnak az oroszok emlékeében az 1853-55-ki forró napok, s így a románokat is felhasználja egy pütszra, de komoly actiótól távol tartja magát; hisz, a czár nyilatkozata szerint, Oroszország óhajtaná a békét biztosítani a XIX-dik század egész hátralévő részére.

Ha Románia kocza-diplomatája az eshetőség-

geket számbavette, úgy az európai nyugati hatalmak kegyéből élvezett semlegességet nem fogja újabb ildomtalan fészkelődés által kockáztatni. A nyugati hatalmak ébersége megtartózkodásra inti az orosz-porosz cliquet.

Franciaország tetőtől talpig fegyverben áll, s a „Progress Liberal” szerint Niel e napokban így szolt Toulouneban: „hadseregünk a legjobb szellem lelkesíti, fegyvertáraink telvék, segédforrásaink kimeríthetetlenek; ha összehasonlítjuk Franciaországot a többi hatalmakkal, jogosult büszkeséggel mondhatjuk, hogy Franciaország egyedül csinálhat a jelenben békét vagy háborút.” Más tudósítások is bizonyítják, hogy a francia hadsereg és hajóhad teljes felkészülten áll, úgy annyira, hogy a legelső parancsra minden fennakadás nélkül indulhat.

Franciaország ilyserű hadkészsége mellett Oroszország kétszer is meggondolja, mire vállalkozik keleten. Mert, bár a „Times” még azt sem akarná megengedni Napoleonnak, hogy Hollandiával és Belgiummal vámegegységre lépessen, mert ez, szerinte, Belgium önállását veszélyeztetné — több mint valószínű, hogy a „keleti kérdést” szönyegre hozó orosz-porosz actio Franciaország oldalánál találna Angliát, a minthogy ez idét sem ok nélkül czirkálnak hajóhadai a közép- és az adriai tengeren.

De Magyarország és Ausztria figyelmét sem kerüli el az, mit az orosz-porosz kéz Moldva-Olahországban kovácsol, és sok jel mutat arra, hogy Bratiano uralmának napjai fogytán vannak, miután a porta is megunta a félévazall állam pöffeszkedéseit, s a bolgár felkelés előlédzésére irányzott kísérlet alkalmából oda nyilatkozott Fuad pasa a diplomatiái kar előtt, hogy ilyesmi ismétlést meggátlandó — ha e felől garantíát nem nyer Bukarestből — bizonyos elővigyázati lépésekhez lesz kénytelen folyamodni. Ha ezek a lépések véletlenül a Dunán át történnének, ugyan mittevek lennének az országhódításra gondoló vásott diplomata-gyerekek az ő roppant számu legióikkal eltűnőv hátuk megöl az a hatalmas reserva, mely nevetséges szerep eljátszására unszolja őket, tudva, hogy oly mohón mennek a lépre, mint a pinytöke.

Ha a moldva olahok nem szabadulnak meg egyhamar a vörös párt uralmától, okkal mondhatná Európa, hogy gyámságra van szükségük: megszégik a souzerain hatalom iránti kötelmeiket, midőn területen forradalmat élesztenek, s másfelől akkor készülnék harezra s fenyegetőznek mi ellenük, midőn a porosz aligha kockáztatnák érettek egy nagy háborút, melyben mindent veszthet, de semmit sem nyerhet, midőn Gortsakoff Közép-Európában congressust árulgat: akkor játszodja Bratiano a vitézkedő bohóc szerepét.

Kérdések, melyekre bajos a felelet.

(+) A nagy természetben semmi sincs ok nélkül, ezt tanítja a tudomány.

Az alkotmányos életben is indokolva van az ellenzék, ezt minden politikus tudja és vallja.

De szemébe néznénk annak a gépésznek, a ki az általa alkalmazott rugónak vagy szellentűnek helyes okát adni nem bírta.

Ily helyzetbe jutott a balközép azon kérdésekkel, melyeket a „P. Napló” legközelebb elébe terjesztett.

Hanem halljuk a „Naplót.”

„Figyelemmel kísérvén hazánkban a politikai életnek phasisait — mond a nevezett lap sept. 1-i számában Dr. H. T. — óhajtanám a pártélet minden momentumát, valamint a különböző pártok törekvését és célját megérthetni; szégyenemre kell azonban bevallanom, hogy ez nekem, tekintve a balközép működését, egyáltalában nem sikerült; és bármennyire megfeszítem erőmet, képtelen vagyok felfogni, mit akarhat tulajdonképp e párt.

Hogy melyek a Deák-párt eszméi, azokat értem. Ezek czélozzák, miszerint Magyarország és Ausztria közt szövetség létezzék. E párt szükségének tartja eme szövetséget, épp ezért elhatározza magát — Ausztria óhaját tekintve véve — engedményekre: valamint Ausztriának, a szövetség megkötésénél nekünk viszont engedményeket kelle adnia. Ez szükségkép következik minden kétoldalú szerződés természetéből, mint a milyen már maga az 1867-ik évi kiegyezkedés is.

Meg tudom érteni azt is, mit akarhat a szélsőbal. Ez Magyarország és Ausztria közötti bármily szövetségét károsnak tekint; tehát nem is akart vele szövetségre lépni, de midőn ezt ma már megtörténtnek, megkötöttnek kell látnia, most meg akarja semmisíteni. Igen jól tudja, hogy egy kétoldalú szerződés csak az egyik fél akarata által nem oldathatik meg, el van tehát szánva, Ausztriát a már jogosan megkötött szerződés szétbontására kényszeríteni. Ez ugyan nem észszerű, de érthető, legalább van benne logica.

De mit akar a balközép? Ez nyilvánítja, hogy forradalomról mit sem óhajt tudni, s óhajtanódnak tekintti a Magyarország és Ausztria közötti szövetség létesülését. De a szövetséget nem oly alakban akarja, mint azt a Deák-párt formulázta és keresztül vitte. Ez mindeddig még következetes és érthető. Azonban, úgy látszik, mellőzve van itt azon körülmény tudata, melyszerint Ausztria, melylyel a szövetség megkötendő volna, — e szövetségről oly alakban, — mint azt a balpárt óhajtaná, szintén nem akar semmit tudni: valamint nem tekintik azt sem, miszerint Ausztria intra dominium (azaz: előnyben) van, s hogy e szerint a balközépnek éppen semmi jogos eszköze nincs Ausztriát engedékenységre kényszeríteni. Így a balközép azon alternatívában találja magát, vagy jogellenes kényszer-eszközökhöz nyulni vagy az állapotot úgy a mint van, elfogadni. A párt ezek egyikét sem akarja, egy harmadik útát pedig nem tudok.

Miután pedig én e kérdés felett, azaz arról, a mit a balközép tulajdonképpen akar, tisztába szeretnék jönni; s mivel azt hiszem, hogy több politikusi épp úgy óhajta az e kérdésről való felvilágosítást, mint enmagam, meg fogja nekem engedni a tisztelt Szerkesztő úr, hogy becses lapjában a tisztelt balközéphez néhány kérdést intézzek.

1) Hiszi-e a balközép, miszerint az osztrák birodalmi tanács egyedül azon tény által ha t. i. a balközép a magyar országgyűlésen többségre jutna, kényszerítve érezné magát az ezen többség hozta programot elfogadni?

2) Ha ezt nem hinné, azon véleményben van-e, hogy az 1867-iki kiegyezkedési törvények, mint a melyek lényegükre, ha nem is alakjukra nézve szerződés, egyoldalulag felbonthatók?

3) Ha ezt hiszi, hiszi-e azt is, hogy a közös uralkodó kötelezve lesz a magyar országgyűlés kívánatára Ausztriában az 1867-ik alkotmányt egyszerűen államszínny által megszüntetni?

4) Ha ezt nem hiszi, melyek volnának az eszközök, ha nem a forradalom, melyek által az 1867-iki törvényeket, Ausztria akaratának ellenében mégis megszüntethetné?

Ha a balközép e kérdésekre kielégítő választ leend képes adhatni, nézetem szerint csak is ez által fogja elháríthatni magától a factiositás vádját, s oppositioja ekkor leend jogosítva arra, hogy létezzék. És mindaddig, míg ezt nem teszi, bárkinek jogában áll oppositioját czélnélkülinek tekinteni, mint alkotmány-ellenes és törvénytelennek a szélsőbalé.

Eddig a „Napló” kérdései, melyekre a „Hazánk” september 2-án megkísérti ugyan általános phrasissokban a feleletet, de ama kérdések lényegére az érdemleges válaszszal adós marad.

Miért? Mert azon kérdésekre felelni, s pedig úgy, hogy a balközép eddig ismert programja igazolva legyen — teljes lehetetlen.

Az európai államok költségvetései.

Nagy államkiadások nagy kölcsönökre vezetnek, az államkölesönöknek pedig természetes következményei elviselhetlen adók. S ez másképp nem lesz és nem is lehet mindaddig, míg milliók meg milliók véres verejtékének gyümölcsei fölött egy néhány érdek vagy nagyravágás által vezetett ember rendelkezik a azokat önző czéljainak hozza áldozatul. Ezek a jó urak, kik természetes szövetségesei az obscurantismus- és absolutismusnak, XIV. Lajos ismeretes kormányelvéből kiindulva, kizsákmányolják, lerombolják az egységes s ezzel

együtt a társadalom legszebb erőit, feldulják a közjólétet. S mindezt csak azért, hogy a képmutatás hangján elmondhassák: eleget tettünk az állam érdekének; — értsd: önérdékünknek.

Valóban itt az ideje, hogy a népek okultak legyen; itt az ideje, hogy belássák, hogy nem azért alkottak államot, nem azért adtak életet az állam-eszmének, hogy boldogságukat, jólétüket, mindent fölálldozzanak annak, s mindezt ne nyerjenek egyebet cserébe, mint ingatag jogrendet, igazságtalan igazságszolgáltatást, legszentebb egyéni és társadalmi érdekeik feláldoztatását egy pusztá eszméért; nem azért, hogy az embert, a „társadalmi tagot” egészen absorbeálja a „polgár”: hanem azért, hogy kibontakozzanak a jogbizonytalanság állapotából s vállalva rendeltetésük felé: folytonos tökélesbülés és boldogságra törjenek.

Ha végig tekintünk az európai államok háztartásain, önkénytelen iszony fog el az államadóságokat és deficiteket jelző borzasztó összegek láttára. Oly nagyok azok, hogy míg egyrészt bámulatunkban így kiáltunk fel: miként lehetséges az, hogy a népek ekkora terheket képesek elviselni egy pillanatig is, a nélkül, hogy összeroskadnának azok alatt?! — addig másrésztől az a fenyegető kérdés merül fel a mélyebben gondolkodó előtt: hová fogunk jutni, ha az államadóságok és deficitek ezután is oly borzasztó arányban növekednek, mint növekedtek a legközelebbi évtizedek alatt Európa majd mindegyik államában?!

Egyébiránt azon, hogy ez a leverő tény való, nem lehet csodálkoznunk tekintve ama kárhozatos pénzügyi teoriákat, melyek a mult században érvényben voltak, sőt vannak még ma is némely államokban. Míg voltak ugyanis nemzetgazdászok, kik az államkölesönt kiaknázhatlan aranybányának tekinték, akadtak oly politikusok is, kik azt állították, hogy minél több adót kötelesek fizetni az állampolgárok, annál inkább gyarapodik a nép a jólétben, mert az által nagyobb tervekényiségre van kényszerítve; s különben is nem képviseli-e az állam a közérdeket, s ennél fogva nem kívánatos-e — mondák — éppen ezen közérdek tekintetéből, hogy az állam minél többet költsön? Szerencsétlen és félszeg tan, melynek gyakorlati alkalmazása oda vezetett az európai államokat, hogy ez idét a közterhek — a szó legszorosabb értelmében elviselhetlenek.

Czélunktól messze elvezetne e kérdést tovább fejtegetni. Ezuttal csak néhány nagyobb európai államnak részint mult évi, részint ez idei budgetjét adjuk átnezetben, mely a fennebb mondottak mellett fog tanuskodni, s egyszersmind hatalmas „memento”-ul szolgálhat.

Az adatokat, melyeket e részben fölhasználtunk, az „Annuaire de l'économie politique”-ból merítettük, mely jeles közgazdászati közöny legutóbbi füzeté éppen most jelent meg Párisban. E szerint:

Franciaországban 1868.	
Állambevétel	1,695.448,251 fr.
Államkiadás	1,695.390.122 „
Bevétfölösleg	58,129
Angliában 1868.	
Bevétel és kiadás (egyenlő)	94.053,408 f. sterl.
Oroszország 1867.	
Bevétel	394.088,354 rubel.
Kiadás	443.850,171 „
Deficit	49.761,817 rubel.
Poroszország 1868.	
Bevétel	159.757,064 tallér.
Kiadás	159.674,064 „
Bevétfölösleg	83,000 tallér.
Ausztria 1867.	
Bevétel	410.830,212 forint.
Kiadás	437.429,211 „
Deficit	26.599,000 frt.
Északnémet-szövetség 1868.	
Bevétel	52.320,676 tallér.
Kiadás	72.158,243 „
Deficit	19.837,567 tallér.
Olaszország 1866.	
Bevétel	855.402,716 frt.
Kiadás	1,051.868,950 „
Deficit	186.466,533 frt.
Spanyolország 1868.	
Bevétel	256.878,172 fr.
Kiadás	263.948,706 „
Deficit	7.068,676 fr.
Törökország 1866.	
Bevétel	364.757,000 fr.
Kiadás	375.697,065 „
Deficit	10.940,065 fr.

